

2708 (Hans Pinstrup), f. 2691—92, 2707 og 2708 (statsministeren), f. 2709 (Bertel Dahlgaard), l. 506 (H. Hauch) og l. 522 (Malchau).

§ 74 (= grdl. 1920, § 81). Alle indskrænkninger i den fri og lige adgang til erhverv, som ikke er begrundede i det almene vel, skal hæves ved lov.

§ 75.

Stk. 1. Til fremme af almenvellet bør det tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger har mulighed for arbejde på vilkår, der betrygger hans tilværelse.

Stk. 2. Den, der ikke selv kan ernære sig eller sine, og hvis forsørgelse ikke påhviler nogen anden, er berettiget til hjælp af det offentlige, dog mod at underkaste sig de forpligtelser, som loven herom påbyder.

Paragraffens stk. 2 er identisk med grdl. 1920 § 82. Stk. 1 er derimod nyt. Forfatningskommissionen fandt det naturligt, at der i den danske grundlov som i flere nye forfatninger samt i FN's erklæring af 10. december 1948 om menneskerettighederne blev optaget en bestemmelse, som fastslår samfundets interesse i at skabe rimelige arbejdsmuligheder for den enkelte. Ved ordet „arbejdsduelig“ har man villet udtrykke, at der bør gives den enkelte borger arbejdsmulighed i forhold til hans erhvervs-evne.

Bestemmelsen i stk. 1 blev i rigsdagen genstand for stærkt varierende vurdering. Hans Hedtoft (S) mente, at selv om den i sin nuværende formulering nærmest var en løfteparagraf, ville den muligvis vise sig at være udtryk for synspunkter, der blev fremtrædende ved en senere grundlovsrevision, der i højere grad lagde vægt på de kollektive værdier (f. 2224). Elgaard (V) syntes, at „den i virkeligheden ikke siger andet eller mere, end hvad enhver regering vil tilstræbe“ (f. 2236), og denne betragtning deltes af Laurits Pedersen (V) (f. 2311) og af Halfdan Hendriksen (KF), der fandt bestemmelsen ganske selvfølgelig (l. 461 og 623), medens H. Hauch (V) var bange for, at den ville give besvær og skabe megen unødigt forvirring, hvorfor man helst måtte lade den udgå (l. 507), hvad Villemoes (V) under hensyn til de divergerende fortolkninger gav sin tilslutning (l. 538). Retsforbundets ordfører i Folketinget, Hans Hansen (Rørby), så det som bestemmelsens egentlige hensigt at skabe adgang til selvstændigt erhverv, hvad der måtte ske ved statens indskriden overfor enhver monopolbesiddelse (f. 2266), medens kommunisterne mente, at den gav mulighed for indførelse af pligtarbejde eller tvangsarbejde og var ganske ufyldstgørende som middel til utvetydigt at fastslå